

Artėjant vasaros sezonui – priminimas apie vaikų ir paauglių darbo reglamentavimą

Artėjant mokinių vasaros atostogoms, įsibėgėja aktyvi sezoninių darbų paieška: jaunieji darbuotojai planuoja ir ieško laikinų įdarbinimo vietų, norėdami užsidirbti asmeninių lėšų, išbandyti save naujoje srityje. Darbdaviams toks darbo rinkos naujokas padeda užpildyti trumpalaikes sezonines darbo vietas.

Darbo reglamentavimo pažeidimų pasitaiko dažnai

Visgi Valstybinės darbo inspekcijos (VDI) Darbo teisės skyriaus vedėja leva Piličiauskaitė pabrėžia, kad kolektyvuose, kuriuose dirba jaunimas, neretai pasitaiko darbo reglamentavimo pažeidimų. Dažniausiai pasitaikantys pažeidimai darbo aplinkose, kuriose dirba vaikai ir paaugliai, – nelegalus darbas, darbo laiko reglamento nepaisymas, darbo užmokesčio nemokėjimas, netinkamos darbo sąlygos, piktnaudžiavimas darbo bei poilsio laiku.

Darbo pobūdis – pagal jaunuolio amžiaus grupę

VDI specialistė pažymi, kad Lietuvoje nepilnamečiai gali pradėti dirbti nuo 14 metų, tačiau priklausomai nuo to, ar jie patenka į vaikų (asmenys nuo 14 iki 16 metų) ar paauglių (asmenys nuo 16 iki 18 metų) amžiaus grupę, taikomi skirtingi jų darbo pobūdžio, darbo ir poilsio laiko, saugos ir sveikatos, taip pat ir darbo sutarties sudarymo apribojimai.

Svarbu pastebėti, kad jauni asmenys gali dirbti ne visus darbus. Vaikas nuo 14 iki 16 metų amžiaus gali dirbti tik fizines galimybes atitinkančius lengvus darbus, neturinčius neigiamo poveikio jo saugai, sveikatai, vystymuisi, fizinei, psichinei, moralinei ar socialinei raidai. Akcentuotina, kad nepilnamečiams draudžiama dirbti darbus, kai jie bet kuriame procese susiję su alkoholiu (užsakymo priėmimas, pateikimas). Asmenims iki 18 metų draudžiamų darbų sąrašą galima rasti [čia](#).

Kaip sudaroma darbo sutartis su jaunuoliu?

Net ir su 14 metų amžiaus asmeniu darbas privalo būti įformintas darbo sutartimi, kurioje darbo sutarties šalys susitaria dėl būtinųjų darbo sutarties sąlygų, t. y. darbo funkcijos, darbo apmokėjimo ir darbovietės, taip pat darbo laiko normos ir darbo laiko režimo. Tik taip įgyjamos darbo garantijos, kurios labai reikalingos, ypač jei darbe įvyktų nelaimingas atsitikimas.

Darbdavys, prieš įdarbindamas asmenį iki 18 metų ir siūsdamas tikrintis sveikatos, turi pateikti jam numatomų darbo sąlygų aprašą, nurodyti galimą profesinę riziką, o gavęs asmens sveikatos priežiūros įstaigos išduotą medicininę pažymą turi vadovautis joje pateikta išvada ir pavesti dirbti konkrečius darbus, suteikti visas reikiamas saugos ir sveikatos apsaugos priemones. Sutartis sudaroma raštu dviem vienodais egzemplioriais, kurių vienas lieka darbdaviui, o kitas – darbuotojui.

Vaiko darbo sutarčiai sudaryti reikia vieno iš tėvų arba kito vaiko atstovo pagal įstatymą raštiško sutikimo, asmens sveikatos priežiūros įstaigos išduotos medicininės pažymos su išvada, kad vaikas tinkamas dirbti konkretų darbą, ir mokslo metų laikotarpiu išduoto mokyklos, kurioje vaikas mokosi, raštiško sutikimo dėl vaiko darbo.

Kokia gali būti jaunuolio darbo laiko trukmė?

Vaikai ne mokslo metų laiku gali dirbti iki 6 valandų per dieną ir 30 valandų per savaitę. Mokslo metų laiku – iki 12 valandų per savaitę: iki 2 valandų per dieną mokyklos lankymo dienomis ir iki 6 valandų per dieną ne mokyklos lankymo dienomis, jeigu dirbama trimestro arba semestro metu, tačiau ne tada, kai mokykloje vyksta pamokos. Paaugliai gali dirbti ne daugiau kaip 8 valandas per dieną kartu su kasdiene pamokų trukme ir ne daugiau kaip 40 valandų per savaitę kartu su pamokų trukme.

Kokiomis valandomis draudžiamas jaunuolių darbas?

Vaikams draudžiama dirbti nuo 20 valandos vakaro iki 6 valandos ryto, rytais – nuo 6 iki 7 valandos prieš pamokas. Turi būti suteiktos ne mažiau kaip 2 poilsio dienos per savaitę, jeigu įmanoma, paeiliui, viena iš jų turi būti sekmadienį. Vaikų kasdienio nepertraukiamo poilsio laikas per 24 valandų laikotarpį privalo būti ne trumpesnis kaip 14 valandų.

Paaugliams dirbti draudžiama nuo 22 valandos vakaro iki 6 valandos ryto. Taip pat turi būti suteiktos ne mažiau kaip 2 poilsio dienos per savaitę, jeigu įmanoma, paeiliui, viena iš jų turi būti sekmadienį. Paauglių kasdienio nepertraukiamo poilsio laikas per 24 valandų laikotarpį privalo būti ne trumpesnis kaip 12 valandų. Darbdaviai taip pat turėtų žinoti, kad negali skirti nepilnamečiams pasyvaus budėjimo darbe arba namuose, viršvalandinio ir naktinio darbo.

Darbo teisės skyriaus vedėja I. Piličiauskaitė primena, jog kad ir kokio amžiaus darbuotojas būtų, darbas prasideda nuo darbo sutarties sudarymo. Tik taip darbuotojas įgyja darbo garantijas darbe įvykus nelaimingam atsitikimui ar darbdaviui nevykdant darbo sutarties sąlygų.

Išsamiau apie darbo sutarties sudarymą, vaiko arba paauglio darbo laiko trukmę, poilsio laiką ir kitais klausimais jaunuolius, jų tėvus ir darbdavius VDI konsultuoja darbo dienomis telefonu (8 5) 213 9772, el. paštu info@vdi.lt arba VDI feisbuko paskyroje. Be to, dažnai užduodamus klausimus apie nepilnamečių įdarbinimą galima rasti [čia](#).

Svarbu: VDI ragina jaunuosius darbuotojus pranešti apie galimus pažeidimus jų darbe, pavyzdžiui, neišmokamą darbo užmokestį, netinkamas darbo sąlygas, piktnaudžiavimą jų darbo bei poilsio laiku ir pan. Apie nelegalų darbą anonimiškai galima pranešti telefonu (8 5) 213 9750.

Kontaktams:

komunikacija@vdi.lt

mob. 8 698 73 025

Lietuvos Respublikos valstybinė darbo inspekcija
prie Socialinės apsaugos ir darbo ministerijos
Algirdo g. 19, LT-03607 Vilnius
www.vdi.lt